

Pennings eerste schriften zijn de „Transvaalse Historische Verhalen“, die in de jaren 1896—1898 verschenen en kortelings in zesden druk zijn uitgekomen. De voorgeschiedenis van deze boeken behandelde ik in een der vorige artikelen. Ze vormen een trits, waarvan „De Helden van Zuid-Afrika“ het verhaal geeft van den uittocht der vrijheidlievende boeren uit de Kaapkolonie naar de Transvaal, waar de strijd met woeste stammen en wilde dieren hen wachtte, „De Scherpschutters van Zuid-Afrika“ den vrijheidsoorlog van 1880—1881 beschrijft, en „De Ruiters van Zuid-Afrika“ over den inval van Jameson en diens gevangenneming te Krugersdorp vertelt. In 1899 begon Penning zijn beschrijving van „De Oorlog in Zuid-Afrika“, een werk in drie delen, dat in 1902 voltooid was en waarvan niet minder dan 72000 exemplaren werden verkocht (gerekend naar de afzonderlijke boeken). Voorts gaf Penning in 1899 uit een vlugschrift „De Vredesconferentie“, dat in den vorm van een gelijkenis den stand der Engelsch-Zuid-Afrikaanse quaestie behandelde en zijn verhaal „De Leeuw van Modderspruit“, (deel I van de z.g. „Wesselsserie“), dat eveneens in 6 drukken verscheen en een Duitse en Amerikaanse bewerking genoot, 't is de bekende historie van Gijb en Danie Wessels in hun strijd tegen het Engelsche imperialisme, van den dapperen, onstuimigen Louis Wessels, Tante Sannie, Truida Uys, Blikoortje en dergelijke figuren, die stormenderhand de harten der lezers hebben veroverd en vooral onder de jongeren van die dagen (en ook nog van onzen tijd) een groote populariteit zich verwierven. Eigenaardig is, dat dit boek bij zijn latere uitgave (in 1924), toen de denkbeelden der menschen veelzins gewijzigd waren en vooral de sympathieën voor het Boerenvolk en zijn strijd waren bekoeld, hier en daar vrij scherpe kritiek uitlokte. Zelfs was er een recensent, die met de zonderlinge bewering voor den dag kwam, dat „de geest van het oog om oog en tand om tand“, die z.i. uit het verhaal sprak „een bederf voor een zuiver gemoedsleven“ was en die het boek „even gevaarlijk“ noemde „voor den menschelijken geest en de ontplooiing der beginselen van een christelijk leven, als de algemeen verfoede detective verhalen“, omdat „een godsdienstige gezindheid den verderfelijken geest verbergt onder den schijn van echt christendom“. Metend naar den maatstaf van een voor den recensent volkomen ontoelantbaar persoonlijk inzicht, bovendien blijkbaar neergeschreven zonder voldoende bekendheid met den persoon van Penning en met den geest der detective-verhalen, tenslotte geheel verkeerd van instelling, zegt zulk een oordeel qua waarde-bepaling niets, maar de mentaliteit, die er uit spreekt, is merkwaardig genoeg, om daarop terloops even te wijzen.

In 1900 verschenen „Onder de Vrijstaatsche Vlag“ eveneens een verhaal uit den Boerenoorlog, „Op het Boerencommando“, een samenspraak voor 8 personen, die op vele jongelingsverenigingen toentertijd is gehouden (ook de „Westdeutscher Junglingsbund“ gaf een bewerking in 't Duitse ervan uit) en „Het Jamesonverhaal“, een vlugschrift, dat vrij heftig van toon was en van Pennings diepe verontwaardiging over dat feit nog eens weer blijk gaf.

„De Held van Spiorkop“, het alom bekende tweede deel der Wesselsserie, verscheen in 1901 en beloofde ook weer 5 drukken. Uit hetzelfde jaar dateeren ook nog een tweetal samenspraken, die op den strijd in Zuid-Afrika betrekking hebben „Materialisme en Christendom“ en „Naar het Kaapsche Commando“. Het derde en m.i. beste deel der Wesselsserie, „De Verkenner van Christaan de Wet“, van belang, omdat het de kringsverrichtingen van de Wet met historische juistheid weergeeft, verscheen in 1902, evenals „Verdedigers en Verdrukkers“, een verzameling karakterschetsen van de voornaamste figuren uit den Boerenoorlog.

Ook toen de Boerenoorlog voorbij was, bleef Pennings belangstelling voor de Transvaalse strijd bestaan. Zoo kwam in 1903 uit een novelle uit den Kaapschen Boerenopstand „Vredenburg“, een verhaal, dat de moeilijkheden teekent, die den Kaapkolonisten in den weg stonden om besluit de zijde der boeren te kiezen en de halfslachtigheid van velen, die geen houding wisten te vinden, laakt. Een episode, als de beschrijving in dat boek van den overval op den Kaapschen goederentrein en de daaruit voortvloeiende gevolgen voor het Kaapsche boerengedrag behoort tot het beste van Pennings vertelkunst. In hetzelfde jaar 1903 verscheen ook Pennings eerste verhaal over andere stof „De Trompetter van Gorkum“, dat den lezer verplaatste naar de dagen van Arkels ondergang in 1417. Floris van Merwe is daarin de figuur van het Penning-type. Terzelfdertijd echter liep in de resp. nummers van „Timothéus“ het vervolg van de Wesselsserie, dat onder den titel „De Overwinnaar van Nootgedacht“ in 1904 in boekvorm verscheen en nog in hetzelfde jaar werd gecompleteerd met „De kolonist van Zuid-West-Afrika“. Daarmede waren de veelgelezen Wessels-verhalen voltooid, die alle in Duitse en Amerikaanse uit-

gaven verschenen en verschillende drukken hebben beleefd. Meer dan eenig ander boek van Penning misschien hebben deze Transvaalse novellen zijn naam als volksschrijver gevestigd en uit tal van brieven, die ik ter inzage ontving, blijkt de bijzondere ingenomenheid van oude en jonge lezers. „Ze hebben mijn licht ontvlamd, jeugdig gemoed in verrukking gebracht“, zoo schrijft b.v. een der correspondenten „ik verslond ze, niet in den gewonen zin van het woord, maar ik dronk ze in, zin voor zin, woord voor woord, gedachte voor gedachte, en het goede, het mooie, het Godverheerlijkende er in, 't heeft zeker op m'n vorming zegenend ingewerkt“.

In 1905 verscheen eerst „De Watervloed“, een verhaal van den Sint Elizabethsvloed, met den wapensmid uit „De Trompetter“, Floris van Merwe, weer als hoofdfiguur. Een voortreffelijk boekje, dat het probleem der gerechtigheid Gods, die door triomfeerend onrecht verdonkerd schijnt te worden maar door zware oordeelen wordt gehandhaafd, met buitengewone kracht teekent. 't is niet een der bekendste, maar stellig een der beste van Pennings geschriften. Voorts kwamen in dat jaar van de pers: „Russisch bloed“, een verhaal uit de dagen van de heerschappij van het Tsarisme en „Onder de Vlag van J.P.z. Coen“, de nog altijd bij onze jongens geliefde levensbeschrijving van den grooten grondvester van onze koloniale macht (type van het heldenras, dat Penning zoo groote vereering toedroeg) in verhalenden vorm. Het voornaamste werk uit dat jaar was evenwel „Ons Oude Nederland“, behandelend „de geschiedenis des Vaderlands van de vroegste tijden tot op heden“. Eigenlijk leverde Penning met dit boek den arbeid, dien hij vóór alles wenschte te verrichten. Immers, al zijn schrijven over de Boeren en hun lot, had tot achtergrond zijn liefde tot het eigen land en het eigen volk. 't Was de stamverwantschap van de Boeren met het oude Nederland en het aan onze eigen vrijheidsworsteling equivalente karakter van hun strijd, die hem zoo sterk tot de Boeren zich aangetrokken deed gevoelen. Daarom lag een bewerking van de Vaderlandsche geschiedenis geheel in Pennings lijnen dan uiteraard in den trant van een geregeld verhaal. Allerwege werd het levige boek met groote sympathie ontvangen: vrijwel de geheele christelijke pers sprak er haar ingenomenheid mee uit en dan viel steeds in de besprekingen op twee eigenschappen het accent: op het levendige van den vorm, zoo, dat de menschen en toestanden voor de lezers werkelijkheden waren, die ze zagen; en op de principieele wijze van behandelen, waardoor „de wonderen, aanbiddelijke leidingen Gods met Nederland“ duidelijk in het licht kwamen. En ook bij het publiek vond het boek den gewenschten ingang, want, ofschoon het vrij prijzig was, moest het reeds in 1906 worden herdrukt.

Begin 1906 verscheen in boekvorm het verhaal, dat reeds eerder in „De drie Provinciën“ als feuilleton had gestaan, „Het Beleg van Gorkum“. 't Was nu, door het op den voorgrond brengen van een jongensfiguur, Gerrit Wouda, meer een verhaal voor jongens geworden en, mocht het in zijn oorspronkelijken vorm geen nitgever hebben kunnen bekoren, in zijn nieuwe gedaante bekoorde het de jonge lezers buitengewoon. Eveneens uit 1906 dateeren „De redder in den nood“, een verhaaltje op het thema „Eerlijk duurt het langst“, „Naar Huis“, de beschrijving van den ondergang van Gravin Jacoba van Beieren's macht in 1428; (zijn titel ontleent dit boek aan den hoofdfiguur, Herman Kemp, die in Jacoba's strijd zich dapper heeft geworpen, maar na haar overgave naar huis gaat, wat weldra beteekent een gaan naar het Vaderhuis en „Olmhoeve“, een dorpsverhaal. Penning behandelt hier een psychologisch gegeven: den strijd van een boer (Hooghuizen), die door nijver en haat op het verkeerde pad raakt, maar na velerlei afzwerving toch door de duisternis komt tot het licht. Pennings kracht ligt ongetwijfeld in de bewerking van andersoortige gegevens. Daarom meen ik, dat het niet juist is gezien als een van de recensenten schrijft naar aanleiding van dit boek: „wij gelooven en vertrouwen, dat Penning, in deze richting voortgaand, ons christenvolk meer aan zich zal verplichten dan door zijn vroegere Transvaalboeken“, al erken ik gaarne, dat hier een levensbeeld is gegeven van onmiskenbare verdienste. Ook in 1906 geschreven, ofschoon eerst veel later uitgegeven, is een verhaal uit het Nederlandsche Visschersleven „De Eilanders“, naar zijn inhoud een boek van gelijksoortig karakter als het vorige. Weer geheel op zijn eigen terrein is Penning met zijn „Het leven van M. A. de Ruyter“, dat in 1907 verscheen en later nog eens is herdrukt; in de teekening van mannen-van-stavast en krachtige geloofsovertuiging als Neerland's grootste admiraal is geweest, is Penning precies in zijn element en weet hij zijn karakteristieke eigenschappen ook het best te ontplooiën. Eveneens geschiedkundig van inhoud waren de verhalen, die kort daarna het licht zagen: „Op den Tweesprong“, behandelend een episode uit den Franschen Revolutietijd, en „De Broeders van St. Jan“, een in 't bijzonder voor jonge menschen aantrekkelijke vertelling uit de 15e eeuw. Tenslotte is nog van 1907 de Russische novelle: „De

wraak van den Stundist“, de illustratie in verhaalvorm van het „Hebt uw vijanden lief, zegent ze, die u vervloeken“.

Onder den titel „Honderd jaar geleden“ verscheen in 1908 een vertelling uit het overstromingsjaar 1809, later heruitgegeven als „Uit Bange dagen“ (1921). Ook zijn van 1908 de weinig bekende boeken „De Schipbreuk“, dat naar het Schotsche strand de aandacht leidt, en „Het Einde van een koning“, de beschrijving van de laatste dagen van Lodewijk XVI van Frankrijk, die 21 Jan. 1793 onder de guillotine werd gebracht.

Bedenken we, dat al deze boeken geschreven werden in den drukken tijd van Pennings persleiding en drukkersbedrijf, dan geeft deze bibliographische schets (die ik in 't volgend nummer hoop voort te zetten) een goeden indruk van zijn groote werkzaamheid, maar niet minder groote werkkraft.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Geestelijke stroomingen in Zuid-Afrika.

„Holism and Evolution by General The Right Hon. J. C. Smuts“, is de titel van een belangrijke studie, die aan 't eind van 1926 het licht zag. Belangrijk, omdat de man, die haar schreef, achttien jaren lang de Z.-A. politiek beheerschte en aan het einde van den grooten oorlog van 1914—18 den grootsten invloed had te Londen. Allermeeest echter, omdat door deze studie een synthese beproefd wordt, die de stof, het leven en het bewustzijn omvat, en deze begrippen onderwerpt aan een grondige herziening. Uitgaande van Bergson's principe, de scheppende evolutie, laat hij ons zien, waarin dit te kort schiet, n.l. het verlaagt het intellect tot een soort van Mephistocles, die naar willekeur de stof kiest en ordent. De natuur, zegt hij, streeft naar de formatie van lichamen, organismen, die een geheel (Gr. holos) vormen. Atomen, moleculen, chemische samenstellingen zijn beperkte geheelen. Planten en dieren hebben eenige zelfbepaling en zijn dus hogere geheelen. Maar ook kunstwerken, gedichten, karakters, ja zelfs de maatschappij, Staat en Kerk zijn geheelen (wholes) door evolutie ontstaan. Het hoogste geheel van alle structuren van het heelal, is de persoonlijkheid, want dit geheel wordt een nieuw, scheppend middelpunt van werkelijkheid. Het Holisme is dus een proces van scheppende synthese, dat niet alleen dingen en feiten, maar ook hun verleden, heden en toekomst, ja het gansche veld van hun optreden omspannt. Het Holisme is de waarborg, dat de wereld, door welke crisis ook bedreigd, niet op mislukking uitloopt, en dat de ideeën van welzijn, waarheid, schoonheid en goedheid vast geworpen zijn in de natuur der dingen, zoodat zij nooit verloren zullen gaan.

De menselijke persoonlijkheid wordt in dit werk dus hoog gewaardeerd, ja zoo hoog, dat men bij het lezen daarvan zich afvraagt: hebben we hier niet te doen met een nieuwen vorm van de Levensphilosophie, die Personalisme heet? Verwonderen zou ons dit niet, want de schrijver, hij moge al aan Europeesche universiteiten gestudeerd hebben, blijft in zijn hart een Africaner. En Zuid-Afrika is het land van de groote persoonlijkheden. Het volk van Z.-A. telt nog geen honderd jaar mee in de geschiedenis en reeds heeft het een rij van helden voortgebracht, die zooals Pres. Paul Kruger en Chr. de Wet wereldberoemd zijn geworden. Maar er zijn ook tal van minder bekende persoonlijkheden, die in dit land een hoofdrol hebben gespeeld.

In Zuid-Afrika wordt ieder mensch, zoodra hij de kinderschoenen ontwassen is, en hij geen abnormale eigenschappen bezit, min of meer een zelfgenoegzaam wezen. Een man, die niet zelf zijn kost kan doen, niet zelf zijn weg kan vinden, niet zelf zijn moeilijkheden kan overwinnen, die niet onafhankelijk is in zijn optreden, wordt door allen geminacht. Er is dus ruim veld voor zelfstandige wilshandelingen, en sommigen zijn daarin zoozeer gevorderd, dat zij een eigen stempel hebben gedrukt op hun geslacht, hun omgeving, hun kerk en hun volk.

Deze omstandigheid heeft ook hare schaduw-zijden. De wilshandelingen komen op uit strevingen en begeerten, verbonden met aandoeeningen, die de belichting van het verstand behoeven. Als die belichting verkeerd of ongenoegzaam is, ontstaat in het karakter het verschijnsel van de halsstarrigheid of koppigheid. Het type van den stijfhoofdigden boer is in ons land spreekwoordelijk geworden, en zoo heeft ook Zuid-Afrika zijn type van den harden kop. Daarbij komt nog, dat de groei van het wilseven somtijds ten achter is bij den leeftijd, zoodat het emotioneele kindsleven nog lang blijft nawerken, en, verbonden met gewoonten en neigingen van ouderen, een oppervlakkig karakter kweekt.

Maar al is het ook in Zuid-Afrika, evenals overal in de wereld, niet al goud wat er blinkt, dit neemt toch niet weg, dat Zuid-Afrika door zijn bodem, klimaat, bevolking en geschiedenis de gunstigste voorwaarden bezit, om groote persoonlijkheden te kweken.

In zijn goed gedocumenteerde biographie van Piet

Relief van ho
beleid.
't om v
Hij wa
standd
en die
Afrikan
Hier
reeds r
was. T
te Vet
bijeën.
1600 w
tijd een
len, de
vroeg
te ver
Relief
groot in
gonde
moed e
stig-vri
vertrou
den na
gouvern
ook de
menlijk
en, hel
Afrikan
kale ve
„Uit c
Relief
wordt
biograp
„Pan
gebouw
gelijks
wat zijn
Wordt
oogen
er van
termine
van de
die for
Preside
Kruger
worden.
zou vo
zijn. Z
Ook be
schen e
Deze
man, d
toen b
door in
met elk
weest z
rekent
staat st
zelf te
grote
gears per
bijn a g
opleidin
hem tot
de eenh
Holisme
n.l. de
Kruger
bond w
volk ga
der hom
waarvoc
Het v
De Unie
kolonies
succes.
dat uitk
en den
wonen.
rassenst
oconom
volkside
slechts
en Oran
ders do
een enk
volk din
omdat
dezen
bodem
De pe
zooewel
drie Ker
de over
vormde
Kerk. E
kerken d
bij ware
zoodat
Kerk, on
standpu
ook op
een voor
langers
daarvan
zoo zelf
het verk

Illustratie in
lief, zegent
geleden"
als „Uit
n 1908 de
renk", dat
it leidt, en
be beschrij-
jk XVI van
e guillotine
geschreven
nings pers-
leze biblio-
id nummer
uk van zijn
der groote

C. T.

ika.

The Right
belangrijke
ht zag. Be-
sef, achttien
ite en aan
114—18 den
rmeest och-
se beproefd
rustzijn om-
n een gron-
s principe,
ien, waarin
gt het in-
s, die naar
atuur, zegt
amen, orga-
en. Atomen,
tijn beperkte
eenige zelf-
s. Maar ook
lfs de maat-
vholes) door
n alle struc-
nlijkheid,
append mid-
e is dus een
niet alleen
eden, heden
un optreden
org, dat de
gd, niet op
an wel-zijn,
ast gegrond
ij nooit ver-

t in dit werk
dat men bij
ben we hier
i de Levens-
Verwonderen
hij moge al
erd hebben,
id-Afrika is
en. Het volk
mee in de
j van heiden
uger en Chr.
Maar er zijn
ijkheden, die
eld.

t, zoodra hij
geen almor-
er een zelf-
iet zelf zijn
vinden, niet
en, die niet
ft door allen
zelfstandige
arin zoozeer
bhen gedrukt
kerk en hun

re schaduw-
ut strevingen
ingen, die de
. Als die be-
ontstaat in
alsstarrigheid
oedigen boer-
den, en zoo
den harden
van het wils-
seftijd, zoodat
blijft naver-
en neigingen
dter kweek-
vennis overal
kt, dit neemt
zijn bodem,
de gunstigste
mijkheden te
uphie van Piet

Relief zegt G. S. Preller: „Al zijn tijdgenoot getuig van hem, dat hij moedig was en 'n man van groot beleid, dat hij in hoge mate die seldsame gave besit 't om vertrouwen in te boesen en gesag uit te oefen. Hij was net die man daarnaar om die losse bestanddele van die Trek tot één groot geheel te vorm, en die grondslag te leg van 'n toekomstige vrije Afrikaner Nasie".

Hieruit blijkt, dat het Holisme in de praktijk reeds negentig jaren geleden in Zuid-Afrika bekend was. Toen Piet Retief bij de voortrekkers aankwam te Vetrivier in 1837, waren er duizend wagens bijeen, van zes verschillende lagers, met ontfrent 1000 weerbare mannen. Het gelukte hem in korten tijd een geregeld burgerlijk bewind samen te stellen, de kerkelijke zaken te regelen en de twee vroegere leiders Maritz en Potgieter met elkander te verzoenen.

Retief was destijds zeven en vijftig jaar oud, niet groot maar gezet van postuur en uit zijn doordringende donkerbruine oogen fonkelde het licht van moed en leven. Zijn aangename, innemende, ernstig-vriendelijke gelaatstrekken boezemden allerwege vertrouwen in bij allen, die hem omringden. Zonder den naam te dragen, want zijn titel was die van gouverneur, is Retief in werkelijkheid de eerste en ook de eenigste president geweest over de gezamenlijke Boeren Emigranten. Nog nooit te voren, en, helaas, ook nog nooit na dien tijd, waren de Afrikaners zoo groot als daar op het Winburgsche kule veld.

Uit deze beschrijving blijkt duidelijk, dat Piet Retief een sterke persoonlijkheid bezat. Hetzelfde wordt ook getuigd van Paul Kruger door diens biograaf, J. F. van Oordt.

„Paul Kruger is als een rots. Hij is een farsch gebouwd man, breed geschoouderd, het gelaat insgelijks breed, maar de oogen eenigszins verkleind, wat zijn gelaat een eigenaardige uitdrukking geeft. Wordt Z. H. E. D. opgewonden, dan opent hij de oogen heel wat meer, en 'dan bemerkt men, dat er vuur en kracht in die oogen zit, en iets gedetermineerds, dat tot u zegt: zoo is dit. De hoeken van den mond zijn vast gesloten, en vermeerderen die farsche uitdrukking, die de kentering van den President is." Volgens dezen biograaf was Paul Kruger stijfhoofdig, ja hij kon zelfs koppig genoemd worden. „Wees getrouw, maar vertrouw niemand", zou volgens hem Kruger's levensspreuk geweest zijn. Zijn voorzichtigheid grensde aan achterdocht. Ook bezat hij een eigenaardigen humor, om menschen er in te laten loopen.

Deze teekening is echter niet geheel juist. De man, die tijdens den burgeroorlog van 1863—'64, toen broeders elkaar beschoten, tusschen de kogels door insprong om het vechten te staken en ze met elkaar te verzoenen, moet meer plooibaar geweest zijn dan Van Oordt aanneemt. De schrijver rekent te weinig met Kruger's geloof, dat hem in staat stelde om niet alleen anderen maar ook zichzelf te overwinnen, en dat hem vervulde met een groote liefde voor Christus en Zijn Koninkrijk. Kruger's persoonlijkheid was één vast geheel, hoewel hij bijna geen onderricht en geen wetenschappelijke opleiding genoten had. Maar zijn geloof maakte hem tot één geheel en deed hem ook strijden voor de eenheid van zijn volk. Er is dus nog een ander Holisme, dan dat door evolutie tot stand komt, n.l. de eenheid der goddelijke wet, en deze kende Kruger goed. Niet het Britsche rijk, noch een volkenbond waren voor hem geheelen, waarin hij zijn volk gaarne zag opgenomen, maar het Koninkrijk der hemelen was voor hem het geheel der geheelen, waarvoor hij leefde en arbeide.

Het volk van Zuid-Afrika is thans één geheel. De Unie werd in 1910 gevormd door vier Engelsche kolonies, die zelfregeering hadden, en blijkt een succes te zijn. Er is een nationaal besef ontwaakt, dat uitkomt in de taalbeweging, de handelspolitiek en den strijd voor onafhankelijkheid, die thans gewonnen is. Deze eenheid in idee triomfeert zelfs over rassenstrijd, en over verschil van godsdienstige en economische belangen. Maar toen deze eenheid der volksidee nog niet bestond, kende Zuid-Afrika slechts de eenheid van leiders, vooral in Transvaal en Oranje-Vrijstaat. Men ging met zijn erkende leiders door dik en door dun. Gen. L. Botha, om een enkel voorbeeld te noemen, kreeg van het volk dingen gedaan, waar bijna iedereen tegen was, omdat men hem niet wilde afvallen. Ook door dezen trek is Zuid-Afrika altijd een vruchtbare bodem voor het Holisme geweest.

De periode der volgzzaamheid is echter verstreken, zoowel op theoretisch als praktisch gebied. Er zijn drie kerkformaties in de Transvaal-provincie (in de overige twee onder de Afrikaners, n.l. de Hervormde Kerk, de Geref. Kerk en de Ned. Geref. Kerk. Er is een tijd geweest, dat vele leden dier kerken daarbij behoorden, omdat hun families daarbij waren. Doch thans komt er al meer ontwaking, zoodat menig jeugdig lid, althans van de Geref. Kerk, ons het best bekend, heel goed zijn kerkelijk standpunt weet te verdedigen. En zoo gaat het ook op staatkundig gebied. Kon in vroegere dagen een voorman heel goed zonder program zijn aanhangers leiden, of kon hij naar verkiezing punten daarvan op zij zetten, thans is het Z.-A. publiek zoo zelfstandig geworden, dat het zijn eischen op het verkiezingsprogram zoekt te brengen en in het

parlement weet door te zetten. De strijd over de gewetensclausule in de Hoogeronderwijswet is daarvan een treffend voorbeeld. Volgens de wet mag het curatorium van een College of afdeeling eener universiteit een te benoemen professor niet vragen naar zijn godsdienstige overtuiging. Het doet er niet toe of hij Jood of Heiden, Roomsche of Protestant is, als hij maar een wetenschappelijken graad bezit, dan is hij benoembaar. Daarlegen nu voeren de gereformeerden oppositie, met het gevolg, dat deze zaak tegen den zin van enkele voormannen op het eerstvolgende verkiezingsprogram zal verschijnen. Eveneens is de strijd voor de Afrikaansche taal uit het volk opgekomen, met het gevolg, dat die taal thans in alle scholen verplichtend is gesteld. De Bijbelvertaling van onze Statenbijbel in het Afrikaansch komt waarschijnlijk dit jaar gereed, en dan zal wel in 't kerkelijk leven de Afrikaansche taal de officiële taal worden, gelijk ze nu reeds bij vele gemeenten de officiële taal is. Een volk, dat de taal spreekt van een ander volk, zoo redeneert men, is een afhankelijk volk, maar een zelfstandig volk heeft zijn eigen taal.

Zoo is er ook ontwaking gekomen op wetenschappelijk gebied. De kleine plaatschooltjes zijn voor een groot deel vervangen door centrale scholen, terwijl de regeering de ouders helpt met vervoermiddelen voor de schoolkinderen. Het onderwijzend personeel wordt opgeleid aan flinke kweekscholen en ongecertificeerden worden bijna niet meer toegelaten om onderwijs te geven. De ouders vormen een schoolbestuur, dat uit de applicanten voor een betrekking een tweetal opmaakt, dat na controle door den districts-schoolraad, bij den Directeur van onderwijs wordt ingediend en waaruit deze een keus moet doen. Daardoor heeft men een middenweg verkregen tusschen vrije- en staatscholen. De middelbare scholen, die vroeger niet verder gingen dan de derde of vierde klas van onze gymnasie en H.B.S., zijn thans reeds zoover gevorderd, dat zij behoorlijk aansluiten bij het hoogeronderwijs. Er zijn thans drie universiteiten, die van Kaapstad, Stellenbosch en Pretoria, de laatste van deze verdeeld over enkele colleges. Was het vroeger noodig over zee te gaan, om een doctoralen graad te behalen, dit is thans niet meer strikt noodig, hij is in Z.-A. te verkrijgen.

Wat de stroomingen betreft onder de gestudeerden, deze zijn o.l. te onderscheiden in drie richtingen. Een groot deel van hen staat op het standpunt der Evolutie, en neigt tot het ethisch pantheïsme. Evenals Gen. J. C. Smuts aan 't slot van zijn „Holism and Evolution" zegt, zijn deze van oordeel, dat trots alle wrijvingen van gefachten en oorlogen onder de menschen de idee van het goede uiteindelijk zal triomfeeren. Dit optimisme beschouwt het kwaad niet als zonde, die strafwaardig is voor God, maar als een erfelijk gebrek, dat overwonnen kan worden door den mensch zelf.

Een andere richting is dualistisch van opvatting. In den godsdienst is ze streng methodistisch, zoodat hare aanhangers bij de prayermeetings vooraan zitten. Maar terzelfder tijd zijn ze in de wetenschap evolutionistisch, en in de theologie voorstanders van de z.g.n. hoogere critiek des Bijbels en in de politiek streng liberaal of zelfs socialistisch getint, zonder dat ze zich van die dubbelhartigheid behoorlijk rekenschap geven.

Tegenover deze beide richtingen is er een klein deel van de intellectuelen, die, calvinistisch van beginsel zijnde, front maken in de wetenschap en in de praktijk tegen de evolutionistische opvattingen. Deze richting maakt in het kerkelijk leven ernst met de verklaring van Gods Woord en de handhaving van de tucht. In de politiek zijn ze nog te zwak om op eigen beenen te staan, maar men mag verwachten, dat zij eenmaal zullen komen tot de stichting van een Christelijk nationale partij. Noch de Sappies (S. A. P.) noch de Natties (Nat. Partij) kunnen hen op den duur bevredigen. Het spreekt van zelf, dat het calvinistisch deel van Nederland met sympathie den strijd van deze Gedeonsbende gadeslaat. Zij ijvert, kan men zeggen, voor een geestelijk Holisme.

S. O. LOS.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

De Opleiding.

Af en toe moeten we onze aandacht eens bopalen bij de opleiding van onze onderwijzers. Ieder, wien de belangen van het onderwijs naar den Woorde Gods ter harte gaan, verstaat, hoe ontzettend veel er aan gelegen is, dat de jonge menschen, die voor het onderwijs bestemd zijn, van gronds op worden ingeleid in de gedachte van de School met den Bijbel. 't Is zeker van veel belang, dat ze komen uit gezinnen, waar men leeft uit het beginsel, waaraan de Christelijke school haar bestaansrecht ontleent, maar 't is evenzeer van groote beteekenis, dat de opleiding hen speciaal toerust met de noodige kennis en bezielt voor het heerlijk ideaal, onmisbaar voor den arbeid onder onze gedoopte kinderen.

Ik wil dezen keer de aandacht bij de opleiding bepalen aan de hand van een tiental stellingen, die in November 1926 worden verdedigd door Frater Thomas, in een vergadering van Roomsche op-

leiders. We merken dan meteen, dat bij hen dezelfde wenschen leven als bij ons.

1. 't Schooleindexamen is uit zijn aard 'n beter criterium dan 't vroegere examen en dient bestendigd te worden.

Deze stelling richt zich tegen de menschen, die onder ons ook nog wel voorkomen en meenen, dat een staatsexamen toch maar veel billijker is en eerlijker dan een eigen examen. Ze verstaan maar niet, dat een neutraal examen de vrijheid aan banden legt, een vrijheid, die noodig is om bij de opleiding de kandidaten met het speciale van onze Christelijke scholen voldoende op de hoogte te brengen. Daarom luidt stelling 2 ook:

Voor de volkomen ontwikkeling van onze eigen principieel-Katholieke Opleiding is 't eigen examen een gebiedende noodzakelijkheid.

Daarin wordt precies gezegd, wat wij ook altijd van ons standpunt beredeneerd hebben. Het neutrale examen vroeg zooveel van de kandidaten voor de geëischte vakken, dat de eigen principieele vakken in het gedrang kwamen.

3. Evenzeer zijn 'n eigen examen en 't jus promovendi absoluut noodzakelijk voor onze Katholieke Hoofdacte-cursussen, indien ook hierbij een principieel-Katholieke opleiding tot haar recht wil komen.

Niemand zal het logische van dezen eisch kunnen weerspreken. Wie van jongs-af een principieele opleiding heeft gehad, kan maar heel moeilijk voor de hoofdvakken als: opvoedkunde, taal en letterkunde, geschiedenis een hoofdacte-examen afleggen, dat aan de principia gespeend is.

Voor de examinatoren is het ook moeilijk, elken kandidaat naar zijn eigen beginselen te examineren. Wat al wel gebleken is!

4. De onderlinge waardeering der vakken bij 't schooleindexamen behoort vastgesteld te worden in overleg met de examinatoren. Een eventueele „norm" dient rekening te houden met de richting — zoowel ethisch-godsdienstig als paedagogisch — waarin de kandidaten zijn opgeleid.

Er mag toch heusch wel eens over gepraat worden, of een vak als Nederlandsche taal, van hoeveel belang wij dat ook achten, in waarde voor den onderwijzer moet worden gesteld boven Opvoedkunde. En is een vak als Geschiedenis, met zijn hooge waarde voor karakter- en gemoedsvorming op neutrale examens wel ooit naar waarde geschat?

5. Ook voor de onderlinge waardeering der vakonderdeelen behoort met bedoelde richting ten volle rekening te worden gehouden. In geen geval mogen eischen gesteld worden, die uit moreel-religieus oogpunt in verband met de richting der Kweekschool onaannemelijk zijn.

't Mag niet voorkomen, zooals Frater Thomas vertelde, dat een Gecommitteerde even meedeelt, dat hij het onderdeel „Staatsinrichting" bij Geschiedenis zeer zwaar zal laten gelden. 't Is zeer wel mogelijk, dat daardoor een zeer onbillijke maatstaf bij de kandidaten van die bepaalde inrichting werd aangelegd. Ook kan bij de Lichamelijke Oefening in een richting gedreven worden, die bij vele bezwaar moet ontmoeten.

6. De R. K. Kweekschool dient volle vrijheid te hebben, zich volledig als vakschool overeenkomstig haar religieuze richting te ontwikkelen, zonder hierin belemmerd te worden door hinderlijke regeeringsmaatregelen.

Zoo vragen wij dat ook. Het belang van onze scholen eischt, dat wij den vollen nadruk kunnen leggen op die dingen, die wij de moeite waard keuren. Dat geldt voor onze gewone Lagere scholen en daarom in versterkte mate voor onze Opleidingsinrichtingen. En het overladen programma staat ons nu reeds hier en daar in den weg.

7. In de regeling van 't bezoek der Leerschool door de Kweekelingen dient de Directie eener Kweekschool zooveel mogelijk vrij te zijn, om in overleg met den docent in de Opvoedkunde en 't Hoofd der Leerschool aan dat bezoek 't grootst mogelijk paedagogisch effect te geven.

Frater Thomas bedoelt hier een vrijer gebruik van de Leerschool voor de a.s. onderwijzers dan het gaan volgens een vasten rooster. Zoo kan een toevallige afwezigheid van een leerkracht, of de behandeling van een bepaalde leerstof in een klas een geschikte gelegenheid bieden voor een heel kweekschoolklas, om daarvan te profiteren. 't Is eigenlijk wel wat dwaas, dat zooiets met de wet in de hand verboden is.

8. De leden van den Bond der R. K. Kweekscholen achten het billijk, dat aan den Staat, die de kosten der opleiding draagt, de noodige waarborgen worden gegeven, dat het staatsgeld aan het staatsbelang ten goede komt. Ze zijn evenwel van meening, dat deze waarborgen nimmer van dien aard mogen zijn, dat ze schade doen aan de confessionele richting der Kweekschool.